

βάλτε το μιά και σώνει με τὸ νοῦ σας πῶς δίχως γραμματική, δὲ θὰ κάμετε τίποτα, οὔτε παιδιὰ.

*

Γοργοπερνούνε τὰ χρόνια τὰ διαβολομένα. Στοχαστήτε πῶσα περάσανε ἀφότου ὑπάρχουνε οἱ Ἕλληνες στὸν κόσμον. Κι ἂν δὲν εἴτανε ἀφοί, δὲ θὰ εἴμεστα σήμερις οὔτε μεῖς—οὔτε ἴσως κανένας! Γιὰ τοῦτο φρονῶ πῶς δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε τοὺς πεθαμένους. Πῶς ταιριάζει νὰ τοὺς θυμοῦμαστε ἀκόμη ὀλοένα, μάλιστα σὺν ἔρχεται ἡ πρωτοχρονιά, νὰ μᾶς δώσουνε θαῖρος. Ἐπειδὴ φρονῶ πῶς βγαίνει ἀπὸ τὸν τάφο ἡ ζωὴ. Γιὰ νὰ πάμε ὀμπρός, ἀπαραιτήτο ἀπὸ κάπου νὰ ξεκινήσουμε καὶ τὸ κάπου, μιά καὶ ξεκινούμε, βρίσκεται πάντα πίσω. Ἀπὸ τὸ τίποτα δὲ βαστοῦμε. Ἄμα δὲν ἔχει παρελθὸ, μήτε μέλλο δὲν ἔχει. Τὸ λοιπὸν τὴν ἀρχαιότητα νὰ λατρεύουμε. Νὰ μὴ μού τὴν ἀγγίξῃ κανεὶς, οὔτε ὀχτρός, οὔτε φίλος. Πῶς νὰ τὴ λατρεύουμε ὅμως; Μὲ τί τρόπο καὶ μὲ τί νοῦ; Μὲ τί πρωτοτυπία; Τὰ εἶπαμε δὲ καὶ ἄλλες φορές. Σήμερα, μού πλημμύρισε ἡ ἀρχαιότητα τὴν ψυχὴν, γιατί στοὺς ἀρχαίους τοὺς καιροὺς βασιλεύσανε οἱ Μοῦσες οἱ λεφκίς. Οἱ Μοῦσες ὅμως εἶναι γυναικίς. Καὶ χρωστοῦμε στὴ γυναικίκα αἰώνιο ἕνα Ἦμνο.

Τὴ γυναίκα, τὴν προσκυνῶ γιὰ πολλοὺς, ἀπειροὺς λόγους. Γιὰ χίλιες τῆς ἀρετῆς. Κ' ἡ πρώτη πρώτη, πού εἶναι—ἡ πού περνᾷ πῶς εἶναι—ἀδύνατη. Μὴ λησμονοῦμε τί λέει ὁ μεγαλήτερος ἴσως τῆς Γαλλίας ὁ ποιητὴς γιὰ τὴν καρδιά τῆς γυναικίσις: *ton cœur qui dément tes formes intrépides*, ἡ καρδιά σου, δηλαδή, πού εἶναι πάντα μαλακώτερη ἀπὸ κείνο πού κάποτες σου δείχνεις. Κι ἂν εἶναι ἀφτό ἀλήθεια, τότες ὄχι μόνο τὴν προσκυνῶ, μὰ μπρούμυτα πέφτω στὰ γόνατά της, ἐπειδὴ ἐγὼ ἔχω ἔρωτα—καὶ τί ἔρωτας; ξεφρενιασμένος, ἀκράτητος, ὀλοδύναμος—γιὰ τοὺς ἀδύνατους, γιὰ τοὺς φτωχοὺς, γιὰ τοὺς παθιασμένους, γιὰ τοὺς ἀβῶστους, γιὰ τοὺς σακατεμένους, γιὰ τοὺς κουτσούς, γιὰ τοὺς στραβούς, γιὰ τοὺς κουφούς, γιὰ τοὺς χτικιασμένους, γιὰ τοὺς μολεμένους, γιὰ τοὺς ἀπελπισμένους, γιὰ τοὺς ἀποφασισμένους, γιὰ τοὺς ἀχρηστούς, γιὰ τοὺς ζετλειωμένους, γιὰ τοὺς πνιγμένους, γιὰ τοὺς φουρτουνιασμένους, γιὰ τοὺς ἀνίκανους, γιὰ τοὺς μίζερους, γιὰ τοὺς ἀδικημένους, γιὰ τοὺς τσαλαπατημένους, βουλιασμένους, στραγγουλισμένους, τσακισμένους, σκοτωμένους, γιὰ τοὺς ἀσκληροὺς, γιὰ τοὺς ἀγαθοὺς,

γιὰ τοὺς μπουνταλάδες, γιὰ τοὺς τζουτζέδες—ἀμάν! πῆτε μου κι ἄλλα στὸ Θεό σας, νὰ τὰ βάλω, νὰ γίνουτε βουνό. Τὸ βουνό τῆς Καλοσύνης. Ἐρωτας, νά. Ἐρωτας πού μὲ ξετρελλαίνει. Ὁ ἴδιος ὁ ἔρωτας πού μᾶς στήνει ὄρθιους καὶ πάμε. Ὁ ἔρωτας ὁ πρωτόπλαστος κι ὁ πρωτοπλάστης. Ἐμένα ἔτσι μού ἀρέσει, νὰ ἀγαπῶ ἔτσι ἐμένα μού στρέγει νὰ πονῶ παντοτινά. Κι ἂς ἔρθῃ κανεὶς νὰ μού ἀποδείξῃ πῶς ἔτσι ἐγὼ δὲ νοιώθω, πῶς δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ νοιώθω ἔτσι. Θὰ τὸν ἀγαπήσω κι ἀφτόνε, γιατί δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ μού τάποδείξῃ—κι ἀμέσως πάει κι ἀφτός μαζί μὲ τοὺς ἀδύνατους πού λογαριάζουμε πῶς ἀπάνω.

Νὰ διῆτε τώρα καὶ τὸ πῶς νόστιμο, πῶς ἡ Ἀδύνατη μᾶς ἔμαθε τὴ μόνη Δύναμη. Βλέπω καὶ τὸ ἐνάντιο τοῦ Ἐρωτισμοῦ τὸ λένε στίς μέρες μας ἀλτροουισμό. Μπόσιση ξερὴ λέξη, περιορισμένη ὅσο γίνεται. Κούφια. Ὁ ἀλτροουισμὸς σημαίνει πῶς ὄξω ἀπὸ τὸν ἑαφτό μας συλλογιόμαστε, ἀγαποῦμε κάποιον ἄλλον, μὰ ἔνανε μονάχα, τὸν ἕτερο, πού ἐνοούσανε οἱ ἀρχαῖοι, τὸν *alterum* πού κρύβεται μέσα στὸν ὄρο ἀλτροουισμὸς. Ἐμένα δὲ μού φτάνει. Ἀλλοῖσμος θέλω νὰ εἶναι. Θέλω νὰ τοὺς συλλογιόμαστε, θέλω νὰ τοὺς ἀγαποῦμε τοὺς ἄλλους, ὄχι τὸν ἄλλον. Ὅλους νὰ τοὺς ἀγαποῦμε, ὥστε κι ὀλοῖσμος νὰ μού τὸν κάμετε, θὰ λιώσω ἀπὸ τὴ χαρά μου. Μικρή, μικροκέφαλη, στενοκέφαλη, στὸ διάολο, διόλου νιτσεϊκή φιλοσοφία, μὰ γιὰ μένα ἔχει ἕνα καλὸ, πού εἶναι τουλάχιστο δική μου. Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σκούφια μου τὴ βρῆκα.

Εἶναι καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς Γυναίκας. Ποιὸς ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴν ἀρχή, περισσότερο χίλιες φορές ἀπὸ μᾶς, ἔβαλε σὲ πρᾶξη τὸν ἀλλοῖσμο; Ἡ Γυναίκα. Καὶ προσέξτε, παρακαλῶ, πῶς ἀλτροουισμὸς δὲν εἶναι τὸ αἶσθημά της, παρὰ σωστός ἀλλοῖσμος. Γιατὶ ἀφτὴ ἀφοσιώνεται, θυσιάζεται στοὺς ἄλλους. Ἀφτὴ ἔχει σπλάχνα γιὰ κάθε πόνου, ἔχει δάκρυα γιὰ κάθε θλίψη. Ἀφτὴ γιατρέβει παντοτινὰ τὴν ἀθροπότητα ὄλη. Ἀδύνατος εἶναι ὁ ἄντρας, πού δίχως τὴ Γυναίκα δὲν μπορεῖ. Ἀφτὴ μᾶς ἔδωσε τὴ δύναμη τὴν ἀληθινή, μᾶς βύζαζε ἀφτὴ μὲ τὸν ἀλλοῖσμο πού νικά, ἐπειδὴ ὡς τώρα χωρὶς τοὺς ἄλλους δὲν εἶδαμε τίποτα νὰ νικήσῃ, ἐπειδὴ χωρὶς τὴν ἀγάπη, πού ἀπὸ τὰ στήθια τῆς Γυναίκας τρέχει σὺν τὸ ποτάμι, ἐπειδὴ χωρὶς τὴν καλοσύνη πού μὲ τὴν καλοσύνη θρέφεται ἡ γυναίκα καὶ θρέφει, πρᾶμα δὲ θὰ στεκότανε στὸν κόσμον, δὲ θὰ στεκότανε μήτε ὁ κόσμος

μήτε ὁ ἄθροπος στὴν ἀπανωσιὰ τῆς γῆς.

Ἐνα δάκρι πρέπει νὰ πέσῃ ἀπάνω στὴν Ἑλλάδα, θεόρατο δάκρι σπλχνικό, νὰ ποτίσῃ τὰ χῶμα τὰ πού διψοῦνε, νὰ δροσίσῃ τὶς ξεραμένες τὶς καρδιές. Τὸ δάκρι ἐκεῖνο θὰ σβήσῃ τὰ φιλότιμα τὰ ξαγριωμένα, θὰ σβήσῃ τοὺς θυμούς, θὰ ξανοίξῃ μέσα μας λούλουδο τῆς ἀπαραιτήτης ἀλληλοκαγᾶτης, τῆς ἀπαραιτήτης συνεργασίας. Καὶ τὸ δάκρι ἀφτό ποιὸς τῶχουσε καὶ ποιὸς ἀκόμη θὰ τὸ χύσῃ, ὄξω ἀπὸ τὴ Γυναίκα; Γιατὶ, νὰ ξανάρθουμε πιά, μὲ τὸ συμπάθειο καὶ στὸ ζήτημα καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὸ Νοῦμᾶ καὶ στὸ 1908, ποιὸς περισσότερο ἀπὸ τὴ Γυναίκα μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ; Ποιὸς συνεπαίρνεται πῶς γλυκὰ γιὰ μιά Ἰδέα, ποιὸς, ποιὸς μᾶς βάζει φτερά; Ἐγὼ τουλάχιστο δυὸ φορές τὰξιώθηκα στὴ ζωὴ μου, ἀπὸ στόμα γυναικίσιου νὰ μὴ τάκούσω, πῶς θὰ νικήσουμε. Τί ἄλλο θέλετε; Θάματα ἔκαμε κι ὀλοκάνει. Ἐγὼ λέω τὸ λοιπὸ νὰ μὴ κλωνοῦμε, νὰ μὴν κατσοφιόζουμε, παρὰ νὰ ἀγαποῦμε. Νὰ ἀγαποῦμε καὶ τὸ δάκρι τὸ ἀθάνατο, πού ὑπαρξῇ σπέρνει, καὶ τὸ μάτι ὀπου λάμπει τέτοιο ἕνα δάκρι τέτοιο ἕνα Φῶς. Ἀφοῦ εἶναι μάλιστα πρωτοχρονιά, χρόνια πολλὰ καὶ φτυχισμένα ἔλατε νὰ τῆς ἐφκηθοῦμε τῆς Γυναίκας—ἡ τῆς Ἰδέας πού ἕνα εἶναι—γιὰ τὸ 1908 καὶ πέρα πέρα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΑΤΑΛΑΝΑ

Στρωτὴ ἔναι ἡ Ράμπλα ἀπὸ πλατάνων φύλλα
ξερά, πού ἕνα ἕνα ὀνότος ξεκολνᾷ.
Κι' ἀφτὴ, μὲ μάβρη δαντελιὰ μαντίλα,
φροῦ φροῦ περνᾷ.

Ἄθωρο οἱ σάρκες τῆς ἀχνὸ σκορπᾶνε,
καὶ τρανταχτὸ μὲ βῆμα ἐνῶ πατᾷ,
τὰ πλέρια στήθια μὲ ρυθμὸ πηδᾶνε
ἀκόρρετα.

Ὅλα τὰ μάτια βουτηχιάδες ψάχνουν
μιά μιά τὶς ὀμορφιές τῆς τὶς κροφτῆς,
τῶν ἀχναριῶν τῆς τὶς μουσιές ἀδράχνουν
μύτες σκυφτιές.

Φρεγάδα ἀφτὴ τὸ λάγνο κῦμα σκίζει
ἄνωθι λές, μὰ ἐμένα, ὦ τί χαρά!
πρὶ στρούφει μιά τῆς μὲ ματιὰ γυρίζει
καὶ μὲ τηρᾷ...

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΑΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Δράμα μὲ τρία μέρη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Τὸ σαλόνι τοῦ Καλόκαρδου, πλοασιῶ καὶ σφαναχτερὰ στολισμένο πού νὰ δείχνει πῶς ἡ γυναίκα του χάνεται γιὰ ὄχι χτυπάει στὰ μάτια. Ἐνα πιάνο δεξιά, στὴ γωνιά.

Σούρουπο. Ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ ξαπλωμένος σὲ πολτρονά καπνίζει. Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ περπατᾷ σκεφτικός, παίζοντας κερχίμπαρῆνο κομπολόγι. Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ σκῆβοντας πᾶνον σ' ἕνα τραπέζι ξεφυλλίζει καὶ μελετᾷ κᾶτι χαριὰ.

*) Κοίταξε φύλλο 274.

Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ (ὄστερ' ἀπὸ λίγη ὄρα ἀφοῦ ἀνοίξει ἡ σκηνή. Θυμωμένα). Δὲν μπορεῖ νὰν τὸ πεῖ αὐτό. Ἀδύνατο. Εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ καταδικάζουμε τὸν ἑαυτό μας σὲ θάνατο... Καὶ νὰ τραβάμε μάλιστα καὶ μοναχοί μας τὸ σκοινὶ τῆς καρμανιόλας μας.....

Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ (στρουφνᾷ). Τραγικός!... Πάντα τραγικός εἶσαι....

Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Τραγικός; Ἄλοῖμονο!..... Ὅχι ὅμως τραγικώτερος καὶ ἀπὸ τὴν τραγικὴ ἀποτυχία πού μᾶς ἐτοιμάζει ὁ κ. Στρωτός. Ἐχω ἄδικο, κ. Καλόκαρδε;

Ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ (γελαστά). Δὲν ἔχεις ἄδικο, μὰ κι ὁ Στρωτός δικίον ἔχει...

Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Σὰ Σολομώντας κρίνεις...

Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Σοφώτατα... Τί τὰ θέλετε! Ἵποστηρίζω καὶ μὲ τὸ κεφάλι μῶς ἀκόμα πῶς ἕνας παρᾶγραφος ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Στρωτοῦ εἶναι ἀρκετὸς νὰ μᾶς θάψῃ στὰ μαῦρα καὶ τοὺς δέκα... Καταλαβαίνεις, τί θὰ πεῖ, νὰ βγεις στὸ Λαὸ καὶ νὰ μιλήσεις ἔτσι; (Σηκώνεται, ἀρπάζει βιαστικὰ τὰ χερόγραφα ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ διαβάσει ῥητορικά, χρονονομώντος κατάλληλα). «Τίποτα μὴν καρτερεῖτε ἀπὸ μᾶς, τίποτα! Τὸ κατώφλι μας δὲ θὰν τὸ πατήσετε, τὶς σκᾶ-

λες τοῦ Ἵπουργείου δὲ θὰν τὶς ἀνεδοῦμε γιὰ τὸ χατίρι σας. Γυάλινο τὸ σπῆτι μας γιὰ νὰ βλέπετε τὶς πράξεις μας, μὰ ἡ πόρτα τοῦ σιδερένιου, νὰ μὴν μπορεῖτε νὰ τὴν ἀνοίξετε καὶ ταυτιά μας βουλωμένα μὲ κερὶ νὰ μὴν ἀκοῦμε τὶς φωνές καὶ τὰ παρακάλια σας. Ἐρχόμαστε νὰ χτυπήσουμε τὸ ρουσφέτι, ἐρχόμαστε νὰ πνίξουμε τὴν ἀτιμὴ τῆς συναλλαγῆς. Καὶ ναύριους πολιτικούς Θεοὺς σᾶς φέρνουμε, ἄγριους Θεοὺς, αἱματοπότες καὶ ζητᾶμε νὰν τοὺς προσκυνήσετε. Δὲ διακονοῦμε τὸν ψῆφο σας, τὸν ἀπαιτοῦμε, γιατί ἔχουμε κάθε δικαίωμα σὺν τίμοι πολιτικοὶ νὰ ζητήσουμε τίμους ψήφους ἀπὸ τίμια χέρια ρηγμένους στὴν κάλπη μας. Ἄ δὲν εἶστε ἱκανοὶ νὰ μᾶς νιώσετε, ἂ δὲ θέλετε νὰ καθαρῖσετε τὴν ψυχὴ σας ἀπὸ κάθε ἀτομικὸ σφέρο πού καιροὺς καὶ χρόνια τώρα τὴν λερώνει, ἂ δὲν ἔχετε τὸ κουράγιο νὰ σκοτώσετε τὸν παλιὸ πολίτη πού ἴσαμε σήμερα πωλέμησε αὐτὸ τὸν τόπο καὶ τὸν ῥήμαξε, ἂ δὲν εἶστε ἀκόμα ἐτοιμασμένοι γιὰ μιά τέτια εἰρηνικὴ μὰ σωτήρια ἐπανάσταση κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ σας, τότε μαυρίστε μας!...»

Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Μαῦρο! Φέλα στὰ σκυλιὰ!
Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ (κοιτάζοντας τὸν Καλόκαρδο κοροδοφτικὰ). Ἐχει δικίον ὁ κ. Στρωτός;